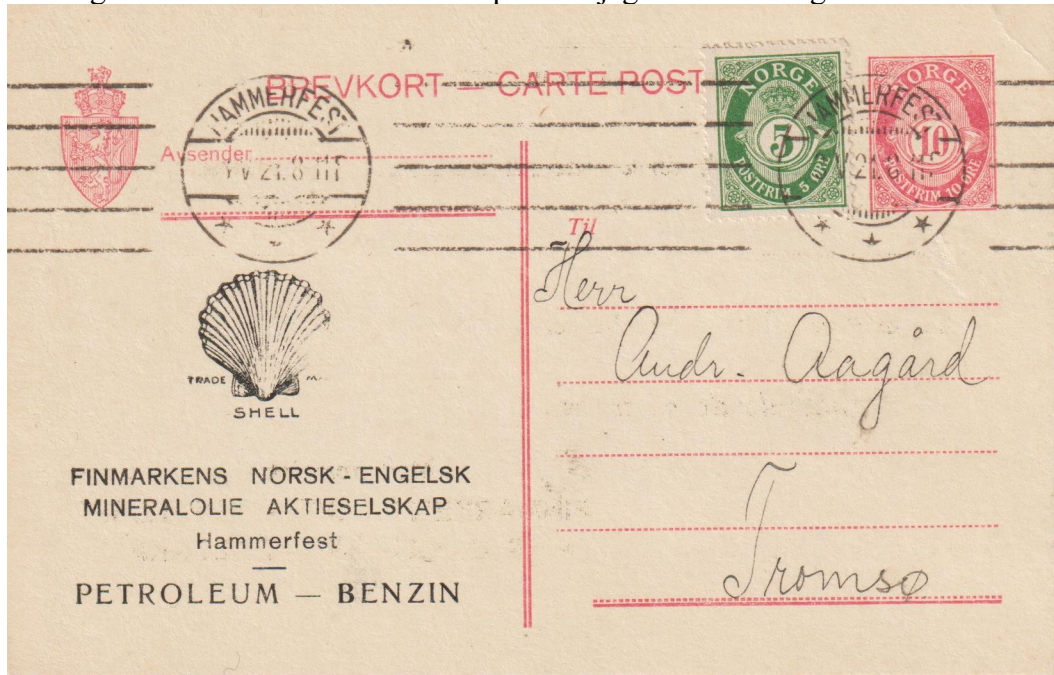

OLJE OG BROSTEMPLER

av
Tore Haga

På denne nettsiden hadde Arvid Løhre i 2012 en artikkel kalt «100-årsjubilanten Shell på brevkort fra 1920». Det nevnte brevkortet var et 5-øres helpostkort, lokalgått i Tromsø, prydet med Shells skjell-logo samt navnet *Finmarkens Norsk-Engelsk Mineralolie Aktieselskab Tromsø*.

Som følge av min interesse for brostempler har jeg fått tak i et lignende kort:

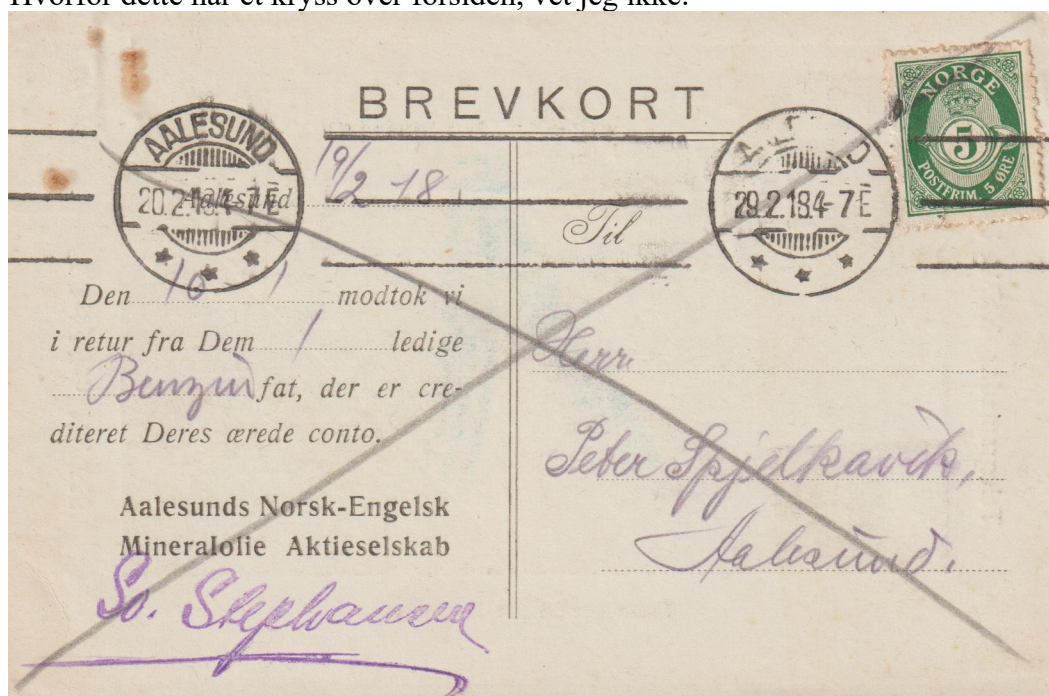
Adressat for dette kortet var den samme som for Arvids kort, men det er altså stemplet Hammerfest 1 V 21. Selskapet hadde anlegg og depoter mange steder i landet; særlig i Nord-Norge, bl.a. i Tromsø og Hammerfest, som vi har sett. Mens meldingen på baksiden av Arvids kort var en stensilert bekreftelse på retur av tomfat, har nærværende kort et trykt skjema for bekreftelse av mottatt betaling. At Andr. Aagaard hadde transaksjoner i både Tromsø og Hammerfest, skyldtes trolig at han under fiske beveget seg langs kysten og bunkret ulike steder.

Som Arvid skriver, ble Norsk-Engelsk Mineralolie Aktieselskab (NEMAK) stiftet i 1912. Selskapet etablerte da seg på Nesodden, hvor de overtok et tankanlegg i Granerudstøa, beliggende like ved Svestad brygge, etter et annet selskap som hadde gått konkurs. De to nevnte stedene befinner seg ca. 5 kilometer nord for min bopel. Dette bildet er nok fra selskapets glansperiode, en tid etter navneskifte til A/S Norske Shell. Fra 1970 ble driften trappet ned frem til opphør i 1980-årene. I løpet av denne perioden ble aktiviteten overført annetsteds.

NEMAK satset på å kunne levere olje til fiskeflåten, og allerede i 1912 satte de i gang med et tankanlegg i Ålesund. Nedenfor vises et brevkort, stemplet 20 2.18, fra Aalesunds Norsk-Engelsk Mineralolie Aktieselskab i anledning retur av tomfat. Mens selskapet i Tromsø og Hammerfest senest i 1920 hadde tatt i bruk offiselle helpostkort og fått privat påtrykk av Shell-

logoen m.m., hadde man i Ålesund altså ikke brukt helpostkort, hverken på nærværende kort eller et tilsvarende brukt i desember 1920. Heller ikke hadde noen av disse to fått påtrykt det ikoniske skjellet. Hvorfor dette har et kryss over forsiden, vet jeg ikke.

Tilbake til Hammerfest: Dette anlegget, sammen med alle andre Shell-anlegg nord for Svolvær, ble ødelagt under krigshandlingene. Nytt anlegg var blant de første bygningene i det gjenreiste Hammerfest.

Jeg kunne ikke unnlate å vise frem denne flotte logoen, som finnes på en konvolutt, stemplet Lillehammer i 1943 (ikke brostempel). Ved Mjøsa var det neppe noe oljeanlegg, men noen bensinstasjoner var der vel, om enn rasjonerte. Nå skal jo Shells bensinstasjoner få nytt navn, nemlig St1, og det har vært snakk om at Shell-logoen skal fjernes. Grunnen skal være at det er energiselskapet St1 som i ca. 8 år har drevet disse bensinstasjonene, og at de nå vil profilere seg annerledes. Vi får vel se hvordan det går.

Andre kilder enn dem nevnt i artikkelen:

- Akershus Amtstidende.
- Draugen,industriminne.no/nb/2018/03/19/shell-i-norge.

P.S. Granerudstøa var ikke det eneste stedet på Nesodden med oljeanlegg. Allerede i 1893 etablerte Østlandske Petroleumscompagni seg på Steilene, en liten øygruppe utfor Alværn på Nesoddens vestsida; prospektkortet nedenfor til venstre. Selskapet ble etter hvert til Norske Esso. Kortet til høyre kommer riktignok fra Svolvær, men Norsk Brændselolje etablerte sitt hovedsete på Fagerstrand i 1920. Dette ble etter hvert til British Petroleum (BP) og til slutt Statoil. Dit kan jeg gå på fem minutter. Heller ikke disse anleggene er i drift i dag.

